

PM 2022:09

Coworking och lokal utveckling utanför Sveriges storstadsregioner

Rapporten kartlägger omfattningen av coworkingverksamhet i Sverige på regional och kommunal nivå. Syftet är att ge en inledande bild av coworkingverksamhetens möjliga potential för lokal och regional utveckling utanför storstadsregionerna.

Dnr: 2021/147

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser

Studentplan 3, 831 40 Östersund

Telefon: 010 447 44 00

E-post: info@tillvaxtanalys.se

www.tillvaxtanalys.se

För ytterligare information kontakta: Kent Eliasson

Telefon: 010- 447 44 32

E-post: kent.eliasson@tillvaxtanalys.se

Förord

Tillväxtanalys uppdrag är att utvärdera och analysera effekterna av statens insatser för en hållbar nationell och regional tillväxt. Vi ska också ge underlag och rekommendationer för utveckling, omprövning och effektivisering av politiken.

Den här rapporten fokuserar på coworkingverksamhet. Det är en relativt ny företeelse på svensk arbetsmarknad. Kontorshotell, företagshotell och arbetshubbar är några andra begrepp som betecknar liknande verksamheter. Syftet med rapporten är dels att kartlägga omfattningen av coworkingverksamhet i Sverige på regional och kommunal nivå, dels att ge en inledande bild av coworkingverksamhetens möjliga potential för lokal/regional utveckling utanför storstadsregionerna. Rapporten är skriven av Hans Westlund (KTH), Anna Rex (The Remote Lab), Sara Nordin (Tillväxtanalys) och Kent Eliasson (Tillväxtanalys, projektledare).

Östersund juni 2022

Håkan Gadd, avdelningschef, Tillväxtanalys

Innehållsförteckning

Förord	2
Sammanfattning	4
Summary	6
1. Inledning.....	9
2. Kort forskningsöversikt, teoretiska utgångspunkter och syfte	10
3. Kartläggning av mängden coworkingverksamheter i Sverige.....	12
4. Telefonenkät till 37 coworkingverksamheter	16
5. Fallstudier av coworkingverksamheter.....	18
5.1 Fjällnära coworking-miljöer	19
House Be, Åre	19
Fjällhubben, Funäsdalen	20
5.2 En snabbt växande coworkingkoncern för tillväxt i Norrland	20
5.3 En lokal utvecklingsmotor där coworkingverksamhet är en viktig del	21
6. Fördjupad enkätstudie av Gomorron Östersund.....	23
7. Tre typer av coworkingställen – diskussion och analys.....	24
7.1 Motiv till coworking	24
Möjligheten att kunna förena livsstil och karriär	24
Behovet av sociala nätverk	25
Pandemin har banat väg	25
7.2 Effekter av coworking för medlemmarna.....	26
Intern kultur och communitybyggande.....	27
7.3 Policy och attityder hos arbetsgivare	27
7.4 Coworkingverksamhetens roll i det kommunala och regionala perspektivet ...	28
7.5 Begränsningar och problem.....	29
8. Coworking och regional utveckling – teori, policy och fortsatta studier	29
8.1 Coworking och teori	29
8.2 Policyimplikationer för lokal utveckling och behov av mer kunskap.....	30
8.3 Fortsatta studier	30
Referenser	32

Sammanfattning

Coworkingverksamhet och distansarbete efter pandemin

Coworkingverksamhet är en relativt ny företeelse på den svenska arbetsmarknaden. Till skillnad mot traditionellt distansarbete i hemmet äger "coworking" rum i kontorsmiljöer med viss gemensam kontorsinfrastruktur och där även sociala kontakter och nätverksskapande prioriteras. Formerna varierar och är flexibla. De kan innebära allt från att ha tillgång till skrivbord i ett kontorslandskap till att ha egna rum eller egna avdelningar. Nyttjandegraden varierar också, från någon enstaka dag i månaden till all kontorsförlagd tid.

Pandemin 2020–21 hade omfattande effekter på den svenska arbetsmarknaden. Stora tjänstemannagrupper beordrades arbeta på distans med hjälp av olika tekniska lösningar. Undersökningar visar att en majoritet av distansarbetarna uppskattade det nya, om än påtvingade upplägget, och ville fortsätta arbeta på distans ungefär halvtid även efter pandemin.

Huvuddelen av distansarbetet har skett hemma eller i fritidshus. Ett okänt antal har också jobbat helt eller delvis inom ramen för coworkingverksamheter. Fenomenet hade redan innan pandemin en positiv tillväxt, inte minst i Stockholmsområdet. Under pandemin tvingades dock flera av storstädernas coworkingverksamheter stänga eller pausa medan dem på populära turistdestinationer som exempelvis Åre ofta klarade sig bättre.

Syftet med den här rapporten är att:

- kartlägga omfattningen av coworkingverksamheter i Sverige på regional och kommunal nivå
- ge en inledande bild av coworkingverksamheternas möjliga potential för lokal/regional utveckling utanför Sveriges storstadsregioner
- formulera ett antal frågeställningar för fortsatta undersökningar

Över 600 coworkingverksamheter

Efter ett omfattande detektivarbete identifierade vi i februari 2022 totalt 649 coworkingverksamheter spridda över Sveriges alla 21 regioner. De flesta fanns i Stockholm följt av Skåne och Västra Götaland. Beräknat per invånare låg turismregioner som Jämtland, Dalarna och Gotland i topp. På kommunal nivå identifierade vi coworkingverksamheter i 200 av Sveriges 290 kommuner, det vill säga 69 procent.

Coworking är en ung företeelse

En telefonenkät till 37 slumpvis utvalda coworkingverksamheter visar att coworking, med några få undantag, är en ung företeelse i Sverige. Medianstartåret för alla tillfrågade var 2019, det vill säga året före pandemin. Endast elva procent hade startat verksamheten före 2015.

De tillfrågade coworkingverksamheterna är som regel små med en medianstorlek på 18 arbetsplatser. Variationen mellan kommuntyper är dock stor. Storstadskommunernas verksamheter är betydligt större än de mindre kommunernas. Av de tillfrågade hade

totalt 40 procent av medlemmarna en arbetsplats utanför coworkingverksamheten. Av dessa befann sig endast 19 procent i storstadskommunerna och 73 procent i de mindre kommunerna.

En möjlig tolkning är att coworkingverksamheterna befolkas av olika medlemstyper. I storstadskommunerna tycks de främst användas av småföretagare medan medlemmarna i coworkingverksamheterna i de mindre kommunerna använder dem för att slippa pendla till den ordinarie arbetsplatsen någon eller några dagar i veckan.

Verksamheterna kan bidra till en positiv lokal utveckling

För att få en djupare insikt i hur coworkingverksamheterna utanför storstadsregionerna fungerar har vi intervjuat ägarrepresentanter och medlemmar på fyra verksamheter: Fjällhubben i Funäsdalen, Gomorrön Östersund, House Be i Åre och House Be i Sundsvall.

Slutsatsen är att verksamheterna kan bidra till lokal utveckling. Flera informanter har påtalat verksamheternas potential som initiala etableringspunkter för företag som vill etablera sig på en ny ort. Några informanter anger att de succesivt har lämnat coworkingverksamheten i takt med att de har växt, medan andra anger att de använder coworkingverksamheter i attraktiva landsbygds- eller fjällmiljöer för att rekrytera eftertraktad kompetens och bredda företagets geografiska rekryteringsområde. De anger också fördelen med informella och formella utbyten av tjänster och varor mellan företag.

Coworking skapar värdefulla personliga nätverk

Vi kompletterade intervjuerna med en enkät riktad till Gomorrön Östersunds medlemmar. En majoritet av de svarande anger att coworkingverksamheten är en gynnsam miljö för nya affärsmöjligheter och nätverk. Verksamheterna har också stor betydelse för medlemmarnas sociala miljö. De flesta betonar betydelsen av personliga relationer och av att få information och nya idéer. Däremot är det bara en mindre grupp som upplever fördelar i form av kortare restid och lägre kostnader för sin verksamhet.

Hittills begränsad beforskad företeelse

Vår studie visar på en omfattande och spridd coworkingverksamhet i Sverige. De intervjuer och enkäter som vi har genomfört är begränsade till verksamheter belägna i mindre kommuner. Vår hypotes är att det finns flera gemensamma drag i Sveriges coworkingverksamhet, men också betydande geografiska skillnader beroende på bland annat medlemmarnas bostadsort, resmönster och pendlingsbehov till ordinarie arbetsplats.

Exempel på områden för fortsatta studier är:

- Fenomenet coworkingverksamhet som en ny form av arbetsplats som inte helt passar in i de institutioner, lagar och ramverk som byggts upp med den traditionella arbetsplatsen som modell.
- Coworkingverksamhetens funktion som första etableringsställe på en ny ort, som företagskuvös och som grogrund för avknoppningar av företag.
- Coworkingverksamhetens möjligheter för breddad rekryteringsbas.
- Offentliga aktörers inställning till distansarbete i coworkingverksamheter.

Summary

Co-working and remote working after the pandemic

Co-working, in the form of office hoteling, work hubs and others is a relatively new phenomenon in the Swedish labour market. In contrast to traditional remote working at home, co-working takes place in office environments with some level of shared office infrastructure and where social contacts and networking are also prioritised. There is a variety of flexible formats, from having access to a desk in an open-plan office to having one's own room or own departments within the co-working space. Individual usage of co-working spaces also varies greatly, from the odd day per month to full-time.

The pandemic of 2021-21 had wide-reaching effects on the Swedish labour market. Large groups of professionals were ordered to work from home supported by of different online solutions. Research shows that the large majority of remote workers appreciated the new, albeit imposed, situation. The majority of those surveyed wanted to continue to work remotely for approximately half the time even after the pandemic.

Most people that have worked remotely have either worked from home or from their holiday homes in the countryside. An unknown quantity have also worked entirely or partially from co-working spaces. Even before the pandemic, the number of co-working spaces was already on the rise, not least in the Stockholm area. During the pandemic, several of these were later compelled to shut down or be put on hold, while co-working spaces in popular tourist destinations, such as Åre, were reported to have expanded.

The aim of this report is to:

- Analyse the extent of co-working in Sweden at a regional and municipal level.
- Provide an initial view of the potential of co-working spaces for local/regional development outside of Sweden's major city areas.
- Formulate a number of questions for future analysis.

More than 600 co-working operators

After extensive investigative work, 649 co-working operators were identified in Sweden in February 2022, distributed across all 21 regions. Most co-working operators were located in the Stockholm region, followed by the counties of Skåne and Västra Götaland. If we calculate co-working operators per inhabitant though, tourist regions such as Jämtland, Dalarna and Gotland top the list. At a municipal level, co-working operators were found in 200 of Sweden's 290 municipalities, i.e. in 69% of municipalities.

Co-working is a young phenomenon

A telephone survey of 37 randomly selected co-working operators shows that, with a few exceptions, co-working is a young phenomenon in Sweden. The median start year for the entire group was 2019, in other words, the year before the pandemic. Many co-working companies are thus believed to have started up during the pandemic. Only 11% of the co-working companies surveyed had started prior to 2015.

Co-working spaces run by those interviewed are generally small. The median size for those who answered the survey is 18 work spaces. However, there is great variation

between types of municipalities. Co-working spaces in city municipalities are significantly larger than in the smaller municipalities.

There is a large difference between the different municipality types in terms of the proportion of users who also have another work place. In total, 40% of users have another work place. In the municipalities of major cities, however, only 19% have another work place, while 73% of users in the municipalities of sparsely populated areas have another work place. One possible interpretation of this is that the co-working spaces are populated by different groups. In major city municipalities they are believed to primarily be used by self-employed people without any other work place, while users in sparsely populated areas use co-working spaces to avoid having to commute to their regular work places one or a few days per week.

Co-working can have a positive contribution to local development

To gain deeper insight into how co-working spaces outside the major city regions function, interviews were conducted with representatives of the owners as well as members in four municipalities in Jämtland/Härjedalen and Västernorrland: Fjällhubben in Funäsdalen (in Härjedalen municipality), Gomorron Östersund and House Be in Åre and Sundsvall.

During the interviews, many examples emerged showing how co-working can have a positive contribution to local development. Several informants pointed out the potential of co-working spaces as initial locations for companies that want to set up in a new place, and examples were given of companies or departments that have grown and gradually spun off from the co-working space. Other examples showed that companies use co-working spaces in attractive rural/mountain areas as a component of their recruitment to widen the company's geographic area for recruitment, and that individuals and companies in co-working environments informally help each other out and also formalise cooperation by buying services or products from each other.

Co-working creates valuable personal networks

The interviews conducted were supplemented with a questionnaire to members of Gomorron Östersund. This showed that a large majority view the co-working space as a beneficial environment for identifying new business opportunities and for creating important work relationships. The co-working space was also very significant for the social environment of the members. Most members emphasise that the co-working environment was important to their personal relationships and internal contacts and networks, as well as for getting information and new ideas. On the other hand, only a handful experienced benefits in the form of shorter travelling time and lower business costs.

Knowledge about co-working is still scarce

This study has demonstrated that co-working is a more comprehensive and widespread phenomenon in Sweden than previously known. It has indicated that the co-working spaces share many similarities, but that there are also substantial differences between them in different types of municipalities. Co-working in the major city regions (which

was only covered in the analysis section of this study) probably differs between the city and the suburbs in terms of the users' home locations and travel patterns. Similarly, it is likely that co-working in regional centres differs from the sparsely populated municipalities in terms of the location of the members' ordinary work places as well as their commuting needs. However, these are only tentative assumptions that should be explored in future studies.

Further important matters for future studies include:

- The co-working phenomenon as a new form of work place that does not fit perfectly within the institutions, laws and frameworks established within the traditional work-place model.
- The function of co-working spaces as the initial point of establishment in a new place, as company incubators and as hot-beds for company spin-offs.
- Co-working (or remote working) as a component in the recruitment of new workers.
- Attitudes to co-working and remote working within municipal and regional public organisations.

1. Inledning

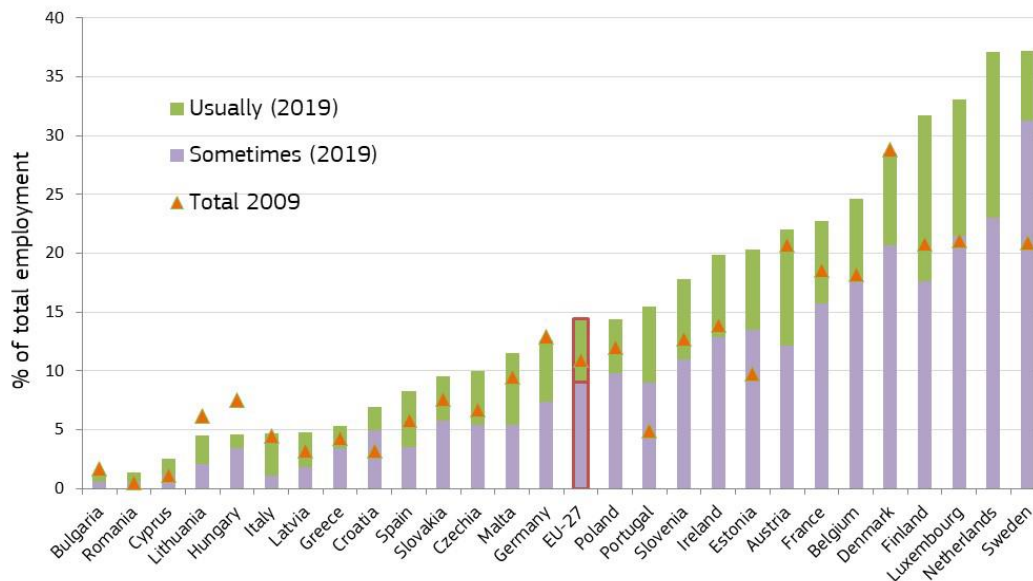
Distansarbete och coworkingverksamhet har en lång historia i Sverige. Redan under tidigt 1980-tal genomfördes projekt med så kallade telestugor i vissa landsbygder. I telestugorna skulle landsbygdsboende som "jobbade med data" sitta och jobba utan att behöva arbetspendla in till jobbet i staden – och dessutom kunna ha arbetskamrater i form av andra landsbygdsbor i samma situation (Qvortrup, 1989). Dessa föregångare till dagens coworkingverksamheter blev dock sällan mer långlivade än projekten. Låg dataöverföringskapacitet och instabil teknik torde ha varit de främsta förklaringarna till att telestugorna försvann innan de riktigt hann etableras. Försöken gjorde dock visst intryck, även i andra länder och "exporterades" till exempel till Ungern 1994 (Kovács, 2001).

Telestugornas stilla sorti innebar dock inte att riktigt allt återgick till det normala arbetet på plats på kontoret. Sakta men säkert växte distansarbete någon eller några dagar i veckan fram på en allt större del av arbetsmarknaden. Figur 1 visar distansarbetet omfattning i EU:s medlemsstater år 2009 och 2019. Året före pandemin, 2019 låg Sverige och Nederländerna i topp med 37 procent av arbetskraften som distansarbetade vanligen eller ibland.

Pandemin 2020–21 hade påtagliga effekter på den svenska arbetsmarknaden. Förutom att vissa branscher (till exempel flyg samt hotell- och restaurang) tvingades till omfattande uppsägningar, beordrades stora tjänstemannagrupper arbeta på distans med hjälp av olika tekniska lösningar. Undersökningar visar att en stor majoritet av distansarbetarna uppskattade det nya, om än påtvingade upplägget. En majoritet av dem som tillfrågades ville fortsätta arbeta på distans, ungefär halvtid även efter pandemin. Det faktum att flertalet även ville arbeta på sin ordinarie arbetsplats cirka 50 procent tyder dock på att de även upplever ett behov av att ha traditionella "in-real-life" kontakter med arbetskamrater och chefer. Den enda negativa konsekvensen av distansarbetet som nämndes av en stor del av de tillfrågade var att de inte hade tillräckliga kontakter med sina arbetskamrater.

Huvuddelen av dem som distansarbetat har jobbat hemma eller i fritidshus, ofta på landsbygden. Ett okänt antal har dock också jobbat helt eller viss tid på coworkingställen. Redan innan pandemin kunde en tillväxt av coworkingverksamhet konstateras, inte minst i Stockholmsområdet. Under pandemin tvingades flera av dem senare att stänga eller ta paus, medan coworkingverksamheter på populära turistdestinationer som till exempel Åre rapporterats ha gått relativt bra. Tillsammans med bland annat ökat antal inrikes flyttningar, starkt ökad efterfrågan på fritidshus och andra fastigheter på landsbygden, snabb utveckling av innovationer och teknik som underlättar arbete på distans och en växande kritik mot storstäderna har detta ibland tolkats som tecken på att en "grön våg" kan tänkas vara på gång. Attraktiva regionala centra och landsbygdsorter med god infrastruktur och utvecklade kommunikationer kan enligt detta synsätt anses ha en tillväxtpotential om de som bor där kan vara anställda i en större stad, men kan jobba på hemorten 2–3 dagar i veckan. Sådan arbetskraft är ofta högutbildad och kan i vissa fall tänkas spela en viktig roll för den lokala utvecklingen.

Figur 1 Förekomsten av distansarbete i EUs medlemsstater 2009 och 2019

Källa: European Commission (2020).

2. Kort forskningsöversikt, teoretiska utgångspunkter och syfte

Forskningslitteraturen om coworkingverksamhet och dess rumsliga konsekvenser är än så länge begränsad, även internationellt. De få studier som har genomförts har behandlat så kallade "kreativa städer" (Moriset 2014, Stam & van der Vrande 2017), och små och medelstora städer i Frankrike, Tyskland och Italien (Mariotti et al. 2017, Kraus et al. 2018). Enligt dessa studier är coworkingverksamhet oftast lokaliserad till urbana områden, men vissa coworkingställen är också lokaliserade utanför större städer. Litteraturen betonar att en viss mängd distansarbetare på en ort i sig inte skapar något nätverk mellan dem, men att coworkingställen kan underlätta synergier i form av skapandet av nätverk, interaktion och innovativa samarbeten som kan skapa ny kunskap (Fuzi 2015). Coworking anses också bidra till skapande av "community" och "embeddedness" som kan överkomma problem med social isolering av distansarbetare i perifera områden.

Teoretiskt sett kan coworkingverksamhetens effekter på lokal utveckling utanför storstäderna beskrivas utifrån tre relaterade perspektiv: agglomerationsekonomier, "related variety"/specialiserad diversifiering, och embeddedness.

Redan Marshall (1920) framhöll att företags samlokalisering skapar lokala externa skalfördelar, pga. att det skapas en "pool" av kunnig arbetskraft, utbuds- och efterfrågeeffekter samt kunskapsspridning. Duranton & Puga (2004) utgick från dessa idéer och beskrev det som att *matchning, delande och lärande* utgör grunderna för agglomerationsekonomier. Oftast har denna teori använts för att betona storstäders

fördelar (till exempel Glaeser 2011) men det är ett faktum att agglomerationsekonomier återfinns på alla nivåer och att detta är en grundläggande förklaring till att tätorter (och företag) existerar. I de fall där coworkingverksamhet utanför storstäderna samlar arbetskraft som annars antingen skulle pendla till storstaden eller arbeta hemma, bidrar de alltså till att stärka den egna regionens agglomerationsekonomier. Om fler arbetar i hemregionen ökar *matchningspotentialen* på den lokala arbetsmarknaden.

En coworkingverksamhet är i sig ett exempel på *delande* av gemensamma lokaler och utrustning, vilket sänker kontorskostnaderna, men förekomsten av coworkingverksamhet i hemregionen bidrar också till att överkomma marknadströsklar för etablering av vissa (delade) servicefunktioner som gynnar platsen/regionen som helhet.

När det gäller Duranton & Pugas tredje faktor, *lärande*, samlar coworkingverksamhet anställda och egenföretagare från olika branscher och företag. Om de är sysselsatta i närliggande branscher blir teorierna om related variety/specialized diversification (Frenken et al. 2007, respektive McCirkann & Ortega-Argilés 2013) relevanta, eftersom de implicerar att coworkingställen kan fungera som regionala centra för lärande, innovation och entreprenörskap i berörda branscher.

Det tredje ovannämnda teoretiska perspektivet, som i kombination med de andra två kan bidra till coworkingverksamhetens positiva effekter utanför storstäderna, är *embeddedness* (Polanyi 1944, Granovetter 1985). Begreppet innebär att ekonomiska verksamheter påverkas av icke-ekonomiska formella och informella institutioner (socialt kapital). Individer ingår i en social kontext i vilken lokal/regional identitet, tillit och "tyst" kunskap om lokala resurser och aktörer påverkar matchning, delande och lärande, såväl i en ort/region som i en coworkingverksamhet. Det bör understrykas att *embeddedness* kan ha både positiva och negativa effekter, beroende på institutionernas innehåll. I de positiva fallen förstärker *embeddedness* agglomerationsekonomierna och related variety i coworkingställen.

Det kan dessutom antas att coworkingverksamhet har varierande kombinationer av social *embeddedness* och kommersiella målsättningar. Vissa typer av coworkingställen, särskilt utanför storstäderna, har lokal utveckling som implicit målsättning (se kapitel 4 i denna rapport) medan de i storstäderna ofta har mer explicita kommersiella syften. Därigenom kan deras påverkan på den egna orten/regionen skilja sig åt.

En tentativ slutsats utifrån den teoretiska diskussionen är att framgångsrika kombinationer av agglomeration, related variety och *embeddedness* i coworkingverksamhet utanför storstadsregionerna potentiellt kan bidra till den lokala/regionala utvecklingen, men att det bara är om dessa kombinationer integreras med och tillämpas i det lokala/regionala näringslivet i stort, som de kan antas vara så starka att de kan bidra till en generell tillväxt i orten/regionen. För att undersöka om dessa teoretiska hypoteser har något stöd i verkligheten fordras mer empirisk kunskap om coworkingverksamhet som företeelse. Det leder oss in på syftet med rapporten.

Denna rapport har tre syften:

- Att kartlägga omfattningen av coworkingverksamhet i Sverige på regionnivå och kommunnivå.

- Att ge en inledande bild av vilken potential coworkingverksamhet kan ha för lokal/regional utveckling utanför storstadsregionerna i Sverige.
- Att formulera ett antal frågeställningar för fortsatta undersökningar.

Studien har genomförts med en kombination av kvantitativa och kvalitativa metoder. I tillägg till den rikstäckande kvantitativa och geografiska kartläggningen har också en telefonenkät genomförts med utvalda coworkingställen i olika typer av kommuner. Intervjuer har också genomförts med företrädare för och hyresgäster/communitymedlemmar vid coworkingverksamheter i Östersund, Funäsdalen, Sundsvall och Åre. En webenkät till samtliga hyresgäster/communitymedlemmar vid coworkingstället Gomorron Östersund har också genomförts.

3. Kartläggning av mängden coworkingverksamheter i Sverige

Som grund för kartläggningen fastställdes kriterier för vilka typer av gemensamma arbetsplatser som skulle ingå i studien. Coworkingverksamhet är bara ett av många begrepp som används för liknande företeelser. Kontorshotell, företagshotell, kontorskollektiv och arbetshubbar är några andra begrepp som betecknar dessa verksamheter. Det begrepp som SCB sorterar coworkingverksamhet och liknande verksamheter under är "Kontorshotell, uthyrning", vilken är en av många verksamheter som ingår i SNI-kod 68.203, "Uthyrning och förvaltning av egna eller arrenderade, andra lokaler".

I denna kartläggning har en vid avgränsning gjorts så att alla typer av gemensamma arbetsplatser där fler företag delar på en yta med avtal som är mer flexibla än traditionella hyresavtal med nio månaders uppsägning har tagits med i kartläggningen. Ingen avgränsning har heller gjorts avseende bolagsform eller ägandestruktur.

Kartläggningen är ett resultat av ett omfattande detektivarbete. För att få en så heltäckande bild som möjligt av antalet företag som erbjuder coworkingplatser och kontorshotell i landet som möjligt har den genomförts i två steg. Först har samtliga 290 kommuner kontaktats via mail med frågan om det existerar någon coworkingverksamhet, privat eller offentligt finansierad, inom kommunens geografiska gränser. Ungefär 50 procent av kommunerna svarade på mailet. De kommuner som inte hade svarat fick ett påminnelsemail efter två veckor och fem veckor; efter det kontaktades kommuner som inte svarat per telefon. Totalt var det 41 kommuner som inte svarade alls, vilket innebär en svarsfrekvens på 86 procent. Därefter genomfördes egna sökningar i samtliga 290 kommuner på Google, med tre sökord plus kommunens namn i tre separata sökningar: "kommun + coworking", "kommun + kontorshotell" och "kommun + företagshotell". Detta gav ytterligare resultat som lades in i listan, och i dessa sökningar blev det möjligt att hitta enskilda fastighetsbolag som annonserar ut kontorshotellplatser via aggregeringssajter som till exempel Objektvision. Uppgifter om coworkingställen som hittats på webben har granskats och vid behov stämts av mot Bolagsfakta, allabolag.se och SCBs registreringar under SNI-kod 68.203. Det ska

understrykas att den totalundersökning som redovisas i detta kapitel endast omfattar antalet coworkingverksamheter men inte deras storlek. Trots detta finns det säkert aktörer som har missats i kartläggningen.

Resultatet blev att i februari 2022 hittades totalt 649 coworkingverksamheter i Sverige och dessa var spridda över alla 21 regioner.¹ Som framgår av Tabell 1 återfanns de flesta coworkingsaktörerna i Region Stockholm, följd av Skåne och Västra Götaland. Beräknar vi däremot coworkingaktörer per invånare framträder en annan bild. Tabell 2 toppas av turismregioner som Jämtland, Dalarna och Gotland.

Tabell 1 De elva regionerna med flest coworkingaktörer

Stockholm	156
Skåne	96
Västra Götaland	85
Dalarna	35
Jämtland	29
Jönköping	25
Halland	21
Östergötland	20
Kalmar	18
Värmland	18
Örebro	18

Tabell 2 De tio regionerna med flest coworkingaktörer per 100 000 invånare

Jämtland	22,0
Dalarna	12,1
Gotland	8,2
Kalmar	7,3
Västernorrland	7,0
Skåne	6,9
Jönköping	6,8
Stockholm	6,5
Kronoberg	6,4
Värmland	6,4

Går vi ner på kommunnivå fanns coworkingverksamheter i 200 av Sveriges 290 kommuner, det vill säga i 69 procent av kommunerna. Figur 1 visar kommunerna indelade i fyra grupper efter antalet coworkingaktörer.

¹ Antalet 649 är antalet företag/organisationer som bedrev coworkingverksamhet i respektive kommun. I de fall företaget har verksamhet i flera kommuner räknas varje kommun som en coworkingverksamhet. I de fall ett företag har flera adresser i samma kommun räknas det bara en gång i den kommunen.

Figur 2 Coworkingaktörer per kommun

Anmärkning: Vit: 0; Ljusgrå: 1-4; Mörkgrå: 5-9; Svart: 10 eller fler.

Tabell 3 visar de kommuner som har åtta eller fler coworkingaktörer. De tre storstäderna ligger i topp följda av ett par kranskommuner och större regioncentra. Figur 2 visar att de flesta regionala centra är mörkgrå, det vill säga de har minst fem coworkingaktörer inom sina gränser. Bland mindre kommuner sticker några turismkommuner ut, särskilt Härjedalen, Åre och Gotland. De flesta kommuner som saknar coworkingverksamhet har det gemensamt att de är små landsbygds- eller glesbygdskommuner i övre Norrland men också i södra Sverige. Denna slutsats får också stöd av Tabell 4, som visar antalet kommuner med och utan coworkingaktörer, uppdelade efter Jordbruksverkets kommuntypindelning i a) storstadskommuner, b) regioncentra med "förortskommuner", c) landsbygdskommuner och d) glesa landsbygdskommuner.² Hela 85 procent av storstadskommunerna och regionala centra har minst en coworkingaktör, medan bara 48 procent av glesbygdskommunerna har det. Variationerna inom respektive kommuntyp är dock stora. I Jämtlands län har alla glesbygdskommuner minst en coworkingaktör, medan i Norrbottens län saknar sju av åtta glesbygdskommuner helt coworkingaktörer. I Blekinge har alla landsbygdskommuner coworkingaktörer medan landsbygdskommunerna i Uppsala län saknar coworkingverksamhet helt.

Tabell 3 Kommuner med åtta eller fler coworkingaktörer

Stockholm	86
Malmö	24
Göteborg	24
Lidingö	12
Solna	12
Helsingborg	12
Uppsala	10
Västerås	10
Växjö	9
Umeå	9
Lund	8
Borås	8
Karlstad	8

² Vi använder en kommunindelning som bl.a. används av Westlund et al. (2014) enligt vilken kommunerna delas in i fyra typer: Storstadskommuner (N=47); Mellanstora städer och inpendlingskommuner (N=47); Landsbygdskommuner (N=164) och Glesa landsbygdskommuner (N=33). De fyra kommuntyperna definieras på följande sätt: *Storstadskommuner*: De tre storstäderna och kommuner inom 30 km avstånd från storstäderna. *Mellanstora städer och inpendlingskommuner*: Kommuner med minst 30 000 invånare och minst 25 000 bor i största tätorten. Mindre, angränsande kommuner inräknas i denna grupp om mer än 50% av arbetskraften i dem pendlar till grannkommunen. I praktiken innehåller denna kommungrupp Sveriges regionala centra och deras "förortskommuner". *Landsbygdskommuner*: Kommuner som inte ingår i de två första grupperna och som har en befolkningstäthet på minst 5 invånare per km². *Glesa landsbygdskommuner*: Kommuner som inte ingår i någon av de tre andra kategorierna och som har mindre än fem invånare per km².

Tabell 4 Antal kommuner med och utan coworkingaktörer, uppdelade efter Jordbruksverkets kommuntypsindelning

	Med coworking	Utan coworking	Procent med coworking
Storstadskommuner	40	7	85
Regionala centra	40	7	85
Landsbygdskommuner	104	59	64
Gles landsbygd	16	17	48
Totalt	200	90	69

Anmärkning: Se not 2 för detaljer om Jordbruksverkets kommuntypsindelning.

4. Telefonenkät till 37 coworkingverksamheter

För att få mer information om coworkingverksamheten än bara deras antal i respektive kommun och region valdes 50 coworkingverksamheter ut utanför Stockholms stad för en telefonenkät.³ Dessa valdes slumpvis (via slumpgenerator.nu) inom respektive kommuntyp, proportionellt efter kommungruppens storlek. Således utgjorde coworkingverksamheter i landsbygdskommuner den största gruppen och glesbygdskommuner den minsta gruppen. I de fall där en kommun hade flera aktörer, skedde urvalet genom slumpning. Av de planerade 50 intervjuerna kunde endast 43 genomföras, då de sista sju inte svarade de tre gånger de blev uppringda. Sex av de coworkingverksamheter som svarade kunde eller ville inte delta i undersökningen. Sammanställningen i Tabell 5 nedan baseras därmed på uppgifter från 37 coworkingverksamheter. Det ska naturligtvis understrykas att även om tabellens värden baseras på ett urval efter kommuntyp, kan värdena bara ses som ungefärliga, eftersom de endast avspeglar 6,6 procent av de kartlagda coworkingverksamheterna utanför Stockholms stad.

Under arbetet med intervjuerna blev det tydligt att det finns flera anledningar till att man väljer att starta en coworkingverksamhet/kontorshotell. De små aktörerna kunde i högre utsträckning besvara detaljfrågor kring hyresgäster och omsättning på rak arm. I materialet finns ett visst bortfall på svaren om könsfördelning, vilket oftast förklarades av respondenterna genom att det var information de inte kunde eller ville lämna ut. Dessa intervjuer har ändå tagits med i materialet.

Tabell 5 visar att coworkingverksamhet, med några få undantag, är en ung företeelse i Sverige. Medianstartåret för hela gruppen var år 2019, det vill säga året före pandemin. Många coworkingföretag tycks alltså ha startat under pandemin. Endast 11 procent av de intervjuade coworkingverksamheterna hade startats före 2015. Branschens unga karaktär

³ Stockholms coworkingställen lämnades utanför telefonenkäten av två skäl. För det första har Stockholm som huvudstad en särställning på så sätt att många företag i hela Sverige använder sig av coworkingverksamhet i staden. Coworkingverksamhet i övriga landet fungerar ofta snarare som alternativ till att arbeta på ordinarie arbetsplatsen i Stockholm. För det andra är syftet med det projekt som avrapporteras i denna rapport att undersöka coworkingverksamhetens möjliga betydelse för lokal och regional utveckling utanför storstadsregionerna. Fokus ligger därför på coworkingverksamhet med sådan lokalisering.

avspelas också i att bara 5 procent av coworkingverksamheterna ingår i någon koncern och att det enbart är företag i storstadskommuner och regionala centra som gör det.

Tabell 5 Sammanfattande statistik över 37 coworkingaktörer, totalt och uppdelade på lokalisering efter Jordbruksverkets kommuntypindelning

	Median/ procent Alla	Median/ procent Storstad	Median/ procent Regionala centra	Median/ procent Landsbygd	Median/ procent Gles landsbygd
Startår	2019	2019	2017	2018	2020
I koncern	5%	14%	11%	0%	0%
Arbetsplatser	18	35	22	15	20
Aktiebolag	84%	100%	75%	83%	67%
Andel män	58%	58%	57%	59%	50%
Annan arbetsplats	40%	19%	35%	44%	73%
Bor i närheten	82%	86%	83%	77%	90%

Anmärkning: Uppdelning efter kommuntyp är enligt Jordbruksverkets indelning (se not 2) med undantag för att Stockholms stad exkluderats från kategorin Storstadskommuner.

Tabellen visar också att coworkingverksamheterna som aktörerna driver som regel är små. Medianstorleken för hela gruppen är 18 arbetsplatser, men denna siffra inrymmer en stor variation: från 4 till 230 (detta redovisas inte i tabellen). Här avspeglar sig också en tydlig skillnad: storstadskommunernas coworkingverksamheter är betydligt större än de i de övriga tre kommuntyperna. Skillnaderna i storlek återfinns också efter företagstyp: aktiebolagen har i genomsnitt 37 arbetsplatser, föreningsdrivna coworkingställen har 17 och enskilda firmor 9 arbetsplatser (detta redovisas inte i tabellen). I flera fall i gruppen landsbygdskommuner bedrivs kontorshotellverksamhet som en form av bisyssla till annat fastighetsägande eller fastighetsförvaltande, med ett renodlat syfte att bära fastighetens kostnader för att inte behöva avyttra fastigheten.

Aktiebolag dominerar stort som företagsform, med 84 procent av hela gruppen. I storstadskommunerna är samtliga coworkingverksamheter (100 procent) organiserade i aktiebolagsform. Vad gäller könsfördelningen bland användarna överväger männen med i genomsnitt 58 procent och några stora skillnader mellan kommungrupperna föreligger inte, med undantag av glesbygdskommunerna som uppvisar en jämn könsfördelning.

Den riktigt stora skillnaden mellan kommuntyperna finner vi i andelen användare som också har en annan arbetsplats. Totalt sett har 40 procent av användarna också en annan arbetsplats. I storstadskommunerna är det dock bara 19 procent som har det, medan 73 procent av användarna i glesbygdskommunerna har en annan arbetsplats. En möjlig tolkning av detta är att coworkingverksamheterna befolkas av olika grupper. I storstadskommuner tycks de främst användas av egenföretagare utan annan arbetsplats, medan användarna i glesbygd mera motsvarar "schablonbilden" av coworkare som använder coworkingstället för att slippa pendla till den ordinarie arbetsplatsen någon eller några dagar i veckan.

Vad gäller andelen användare som bor i närheten av coworkingverksamheten är den totala andelen hög, 82 procent, och skillnaden mellan kommuntyperna relativt små. Det finns dock några undantag. En coworkingaktör på Gotland uppger att andelen användare som bor i närheten endast är 20 procent. Detta kan vara en indikation på att coworkingverksamheter i turismkommuner kan locka mer avlägset boende användare.

5. Fallstudier av coworkingverksamheter

För att få en djupare insikt i hur coworkingverksamheter utanför storstadsregionerna fungerar har intervjuer med ägarrepresentanter och medlemmar i fyra kommuner i Jämtland/Härjedalen och Västernorrland genomförts: Fjällhubben i Funäsdalen (i Härjedalens kommun), Gomorrön Östersund samt House Be i Åre och Sundsvall.

Totalt genomfördes 15 intervjuer varav sex var med ägarrepresentanter (vid vissa intervjuer deltog mer än en), nio med medlemmar, samt en med kommunstyrelsens tidigare ordförande i Östersund och en med en representant för Åre kommun.

Samtliga intervjuer som har genomförts har varit semi-strukturerade med ett frågeformulär, men utvecklades ofta till samtal baserade på intervjupersonens bakgrund, nuvarande position och motiven bakom kopplingen till coworkingverksamheten.

Samtliga intervjuer har tagit cirka en timme. Intervjuerna var tematiskt utformade för att fånga upp frågeställningarna i studien. Vi har fört anteckningar och även spelat in intervjuerna. Därefter har de transkriberats på elektronisk väg. Detta för att säkerställa förståelsen och för att minska risken med validitetsproblem. Samtliga intervjuer har genomförts under första halvåret av 2022.

Efter transkribering av samtliga intervjuer, kodades intervjuerna tematiskt i enlighet med de frågeställningar som har tagits upp under intervjuerna. Vi identifierade även ytterligare frekvent förekommande teman. Materialet har analyserats. Analysen och slutsatserna redovisas i detta avsnitt och underbyggs med citat från respondenterna.

De fyra coworkingaktörerna representerar tre olika typer av coworkingverksamheter. Fjällhubben i Funäsdalen och House Be i Åre representerar coworkingverksamhet i fjällnära miljöer med omfattande turism, särskilt under vintern. House Be, som öppnade sitt första kontor just i Åre 2017, har snabbt utvecklats till en koncern med verksamhet i de flesta större orter i Norrland. I januari 2022 hade House Be totalt cirka 1000 medlemmar. De vill vara en plats för entreprenörer, både på orten och kanske framför allt för sådana som flyttar till Norrland.

Gomorrön Östersund representerar en tredje typ av coworkingverksamhet med ett uttalat starkt fokus på utveckling av den egna orten och regionen och har som ett led i detta tagit initiativ till ett samverkansprojekt mellan myndigheter som är representerade i Östersund. Samverket, som det kallas, beskrivs som "en innovationshub för offentlig sektor, det nya normala för en innovativ offentlig förvaltning. Syftet är att öppna upp för coworkingverksamhet och samskapande i ett myndighetsgemensamt utrymme designat för att skapa förutsättningar för en innovativ offentlig förvaltning både mellan myndigheter med olika ansvarsområden och mellan kommuner, regioner och statliga myndigheter" (vinnova.se). Förutom i Östersund bedrivs Samverket också i Stockholm.

5.1 Fjällnära coworking-miljöer

Möjligheten att förena ett kvalificerat arbete med en viss livsstil, i de här fallen knuten till skidåkning, friluftsliv och naturupplevelser, har lett till en utveckling av fjällnära coworking-miljöer.

Livsstilsinflyttning är något som karaktäriserar i stort sett hela Jämtland. Här tittar vi närmare på House Be i Åre och Fjällhubben i Funäsdalen. Där beskrivs coworking-miljöerna ge små- och medelstora företag möjligheten att jobba lokalt, men med hela världen som arbetsplats. För vissa större företag kan coworking-miljön också bli som en liten filial. I både Åre och Funäsdalen finns idag en bredd av branscher, där tanken är att miljön ska ge upphov till viktiga branschöverskridande kontaktytor som kan gynna kunskapsutbyte, innovationskraft och framför allt nätverkande.

Båda miljöerna erbjuder olika, flexibla lösningar med allt från en egen kontorsplats till medlemskap som är tidsbegränsade eller som enbart ger tillgång till nätverket. Flera som kommer till House Be och Fjällhubben behåller sin anställning på distans och hyr kontorsplats i olika format i co-workingmiljön. Men miljöerna beskrivs också som en gynnsam miljö för nyetableringar som ökar möjligheten att knyta viktiga kontakter, samtidigt som företaget kan minimera lokalkostnaden i etableringsskedet.

House Be, Åre

House Be grundades i Åre år 2017 av Ulrika Viklund, Fredrik Viklund och Andreas Eriksson, och har sedan dess etablerat sig i de flesta större orter i Norrland (se nedan). House Be i Åre har 452 medlemmar på en cirka 2000 kvadratmeter stor yta. Där finns fasta skrivbordsplatser utspridda på tre våningar, studios (stängda kontor), tre lounges med en eventkapacitet på runt 100 personer och ett 20-tal mötesrum. House Be har också utvecklats genom att erbjuda övernattningsmöjligheter genom konceptet Stay by House Be.

Tankarna på en plats där olika företagare skulle kunna jobba sida vid sida väcktes under återkommande informella företagsfrukostar på Åre Bageri. Där möttes företagare och ibland deltog även andra aktörer som kommunens näringslivschef och Almis lokala företagslots. Av en slump fick sedan en av grundarna kännedom om att ett hus vid gamla sjukhuset stod tomt och skulle rivas. I stället lyckades man få med sig ägaren Diös i satsningen och hus b – eller House Be som det nu heter – rustades upp med målsättningen att stötta och skapa en samlingsplats för entreprenörer; en tech-hub. Idag är miljön bredare än så.

I Åres fall är det också tydligt att platsen och platsens varumärke har en stor betydelse. En person som arbetar med start-ups beskriver:

”Det är mer pengar där, det är mer entreprenörer och personer med stora internationella och nationella företag kommer dit, antingen som sponsorer till events för att deras VD:ar har stuga där. Det finns en helt annan attraktionskraft i Åre. Det är en skatt som vi inte kan missa. Varumärkets attraktionskraft lockar till sig den här typen av komponenter. Entreprenörer och människor med pengar samlas i en och samma kontext. Det centrala är effekterna av varumärkets attraktionskraft.”

Även i rekryteringssammanhang spelar varumärket en viktig roll. En arbetsgivare berättar:

"Att vi har valt att ha det här kontoret i Åre, det är ju för att det är Åre. Hade det legat i Kall eller i någon annan ort, det hade inte haft samma attraktionskraft. Det är berget som drar, kopplingen till skidåkning och friluftsliv. En livsstilsförändring och att få ut andra värden av livet. Åre är en av de mest etablerade alpina miljöerna i Sverige. Åre är mer 'brandat' nationellt och internationellt. Varumärket är starkt."

Ett Östersunds företag började 2019 med tre pilotplatser på House Be i Åre. Det har 2022 ökat till över tio platser. Att "coworka" i Åre är en möjlighet – ingen rättighet – om tjänsten medger det, om närmaste chef tycker det är okej och om man är skriven i Åre med omnejd. Företaget ser det som en rekryteringsfördel och en konkurrensfördel att kunna erbjuda coworking i Åre, inte minst när det gäller att rekrytera från storstadsregionerna.

Fjällhubben, Funäsdalen

Fjällhubben i Funäsdalen startade 2019 av Sara Klockervold. Företaget har en stark lokalanknytning med målsättningen att förutom att bli ett nav för nätverksskapande också öppna upp för möjligheten att påverka Funäsdalens utveckling. Funäsdalen har under den senaste tiden haft den högsta procentuella ökningen av besökare och det medför även en del utmaningar och potentiella målkonflikter. Fjällhubben i Funäsdalen är fortfarande i ett utvecklingsskede och letar efter större lokaler, men inhyser idag sex fasta hyresgäster. Därtill finns möjligheten att hyra in sig på kortare basis.

Grundaren av Fjällhubben flyttade hem till Funäsdalen efter många år på andra platser och insåg att det lokala nätverket var begränsat när det gällde affärsutveckling. Hon kände också att hon ville vara med och påverka platsens utveckling. När kommunen hörde av sig om Tillväxtverkets utlysning för projekt inriktade på cirkulär ekonomi blev det upprinnelsen till en cirkulär modell för coworkingverksamhet, som i sin tur ledde till Fjällhubben.

5.2 En snabbt växande coworkingkoncern för tillväxt i Norrland

House Be startade i Åre 2017 och har därefter etablerat sig i Sundsvall, Östersund, Umeå, Härnösand och Örnsköldsvik, och planerar även att under 2022 öppna kontor i Skellefteå och Hudiksvall. Målsättningen är att vara ett nav för det lokala näringslivet i respektive ort och att attrahera Norrlands mest spännande entreprenörer och bolag. Man vill bli en tillväxtmotor i Norrland. "När människor med skalle som har rätt bemötande, som är trevliga och har hjärtat på rätt ställe kommer i samklang, då blir det en tillväxtmotor, som andra lägger märke till.", beskriver en respondent.

Ett sätt att vara tillväxtmotor är att fungera som en slags lokal företagskuvös. Den ansvariga för House Be i Sundsvall säger att man särskilt det senaste året märkt denna trend: "Företag som söker etablera sig i någon av 'våra' städer börjar hos oss med målet att växa och kunna knoppa av."

House Bes medlemmar finns i princip i alla branscher. "På de flesta av våra kontor är det många som har oss som sin enda (eller huvudsakliga) arbetsplats. Åre skiljer sig från detta för där har vi många stockholmare som har oss som sin andra arbetsplats" påpekar respondenten.

En av medlemmarna i House Be i Sundsvall har varit där sedan sommaren 2019 och har House Be som sin ordinarie arbetsplats. Denna berättar:

"Det viktigaste motivet till att vara här är förstås nätverkandet. Det funkar som en mötesplats med flexibilitet. Det finns beröringspunkter med många andra här med hög kompetens. Här finns sådana som jobbar med organisationsutveckling och påverkan, konsulter, sådana som jobbar med rekrytering och kompetensförsörjning. Både anställda och egenföretagare. Den här bredden är viktig eftersom jag har få kollegor inom min arbetsgivare i regionen och det är också viktigt ur ett socialt perspektiv"

Mötesplatsen och mixen av olika kompetenser skapar också en innovativ och kreativ miljö. "Det här är ett ställe där man får nya tankar och idéer. Man lär av andra, och då blir det ju så att man också bjuder till själv", framhåller en respondent.

House Be har haft en snabb tillväxt sedan det första kontoret startade 2015. En framgångsfaktor har varit att inte bygga efter samma mall. "Det är viktigt att se på varje orts lokala förutsättningar. Det går inte att kopiera lösningar. Det är viktigt att skapa goda relationer och nätverk på varje ort. Ett tecken på att det funkar är att vi ser att medlemsföretag gör affärer med varandra. Vi har också community managers på alla kontor", berättar en ägarrepresentant.

5.3 En lokal utvecklingsmotor där coworkingverksamhet är en viktig del

Gomorrön Östersund öppnade sitt första coworkingställe i februari 2017 och har våren 2022 cirka 160 medlemmar. För grundarna av Gomorrön Östersund, Maria Svensson-Wiklander och Jenny Sandström, växte coworkingverksamheten fram ur en vilja att utveckla Östersund och Jämtland:

"Vi visste att vi ville bo här för att vi tyckte väldigt mycket om platsen, men vi såg ju också att vi ville skapa det vi ville ha. I början var det ingen som förstod vad vi skulle göra och vi var också ganska flummiga, men vi kunde komma in och ta delar som har legat på kommunen eller regionen, som till exempel projekt för inflyttare. Sedan när vi har kunnat visa att vi levererar resultat så har de kunnat gå in lite mer. Vi hjälper dem med deras mål och då kan de ju också vara med och finansiera saker som bygger de målen. Jag tror att kommunen och regionen ganska tidigt fattade den grundläggande tanken i vad vi ville".

För Gomorrön Östersund är det viktigt att inte vara ett kontorshotell. Ägarna förklarar:

"Man blandar ofta ihop oss med kontorshotell, vilket är något helt annat eftersom där hyr du en yta. Här betalar du för ett medlemskap i ett community. Som vi ser det finns det två huvudkategorier av coworkingställen idag. Dels har vi det kommersiella spåret, med många ställen som ser ungefär likadana ut. De har som primärt mål att sälja just arbetsplatser och det är huvudsyftet. Men sen har vi de andra, som Gomorrön till exempel där man drivs av ett annat syfte, som till

exempel en vilja att utveckla den plats man bor på. Vi vill vara en tillväxtmotor för Östersund och Jämtland."

"När vi skulle öppna pratade vi mycket om vilken nisch vi skulle ha" berättar grundarna och fortsätter:

"Efter mycket om och men så landade vi i att vi skulle skära i ett annat plan och ha en utvecklingsfokus. Alla som jobbar med utveckling eller själva är i en utvecklingsfas personligen eller med sitt företag är välkomna hit. Det är extremt mycket kunskap som kommer till oss och vi ser egentligen inte oss själva som en coworkingmiljö, utan snarare som en utvecklingsmotor eller som ett innovationsbolag där allt vi gör bygger på den kunskap som vi samlar in. Ett resultat av detta är myndighetsnätverket här i Jämtland som bland annat också har resulterat i projektet Samverket – innovations- och coworkinghubbar för offentlig sektor – där vi samlar vår erfarenhet av bland annat innovation, communityutveckling, regional utveckling, coworking och myndighetssamverkan."

Vad gäller projektet Samverket framhåller en av myndighetscheferna att "...det handlar om min egen kompetens i min roll att förstå världen. Vi har förstått stadsplanering på ett annat sätt när vi har stärkt samverkan genom den här typen av interaktion. Att vara här någon dag i månaden stärker mitt nätverk och jag har fått jättemycket hjälp kopplat till mitt myndighetsuppdrag. Vi har definitivt höjt vår innovationsledningsförmåga inom vår myndighet".

Fokuset på utveckling understöds också av en av Gomorrans medlemmar:

"Om man jobbar med något innovativt eller med någon form av utvecklingsfokus, då känner man nog att man är på rätt plats här. Jämtland har ett näringsliv som är beroende av kompetensförsörjning och där har vi jättestora utmaningar som ligger långt ifrån superhemma, stora innovationer. För min del är det viktigt att ha en bredare bild av den verkligheten med. Vi lever här för att Östersund är en utvecklingsstad. De här personerna som driver Gomorron är otroligt engagerade i det som sker. Deras fokus handlar om utveckling. De vill locka till sig människor som drivs av utveckling och som jobbar med utveckling på något sätt."

Att kunna fungera som en stödjande och hjälpande hand för sina medlemmar är en central idé för Gomorron Östersund. Grundarna berättar:

"När vi startade coworking kom det upp en massa behov hos våra medlemmar, till exempel att de behöver rekrytera, eller att de kämpar med att vara den enda i sin organisation som jobbar på distans. Utifrån det får vi en massa uppslag till saker som vi kan bidra med till våra communitymedlemmar för att deras verksamheter ska lyckas bättre. Vår fastighetsägare gör samma sak för oss. Hans främsta tanke är inte att bara hyra ut lokaler utan den är att se till att verksamheten i våra lokaler är så bra som möjligt. På samma sätt tänker vi kring våra communitymedlemmar. Om vi kan hjälpa dem att växa och fungera bra får vi en hållbar affärsverksamhet. Vi funkar också som ett slags värdtjänst för nya inflyttare, speciellt för dem som kommer hit och jobbar på distans. Där blir vi de som lotsar in dem i ett socialt nätverk. Du skaffar dina första vänner genom Gomorron och sedan bygger du upp ditt eget nätverk."

Bredden på Gomorrorns verksamhet och ambitionen att vara något mycket mer än ett kontorshotell har gjort att de har haft svårt att passa in i systemet för företagsstöd, påpekar grundarna.

Maria Svensson-Wiklander och Jenny Sandström har också startat "The Remote Lab" för att bidra med mer kunskap om distansoberoende organisationer och ett mer flexibelt arbetsliv och därmed förebygga de problem som distansarbetande har, då deras arbetsgivare är ovana att ha distansarbetande anställda. Idag deltar labbet i ett antal forskningssamarbeten, men skriver även egna omvärldsbevakande rapporter på uppdrag, genomför utbildningar och gör konsultuppdrag för organisationer som önskar ställa om till ett mer flexibelt arbetssätt. Man deltar också i COST-initiativet "The geography of new working spaces and the impact on periphery", som är ett europeiskt samarbetsprojekt mellan forskare från 29 länder. Detta har gett värdefulla kontakter och insikt i hur Sverige ligger till forskningsmässigt inom området, men också uppslag till nya tankar och idéer kring vilken kunskap som saknas.

6. Fördjupad enkätstudie av Gomorron Östersund

Under arbetets gång öppnade sig möjligheten att som ett komplement till genomförda intervjuer vid Gomorron Östersund genomföra en enkät till medlemmar på coworkingstället.⁴ Enkäten genomfördes under februari månad 2022, det vill säga under den period då Folkhälsomyndigheten rekommenderade en successiv nedtrappning av hemarbete för de grupper som till följd av pandemin arbetat på distans.

Av enkäten framgår att 63 procent av medlemmarna är män. Ålderssammansättningen spänner över hela intervallet från 20 till 70 år. De flesta medlemmarna återfinns i åldersgruppen 31–50 år. Den formella utbildningsnivån är hög. 93 procent har eftergymnasial utbildning. Den vanligaste yrkeställningen är heltidsanställd, 69 procent, följt av egenföretagare, 19 procent.

Att arbeta i en coworkingverksamhet är för de allra flesta en relativt ny erfarenhet. Den genomsnittliga medlemstiden är knappt två år, men det finns de som varit medlemmar i upp till fem år.

När vi undersöker hur arbetstiden fördelas över olika platser finner vi att spridningen är mycket stor. I genomsnitt spenderar medlemmarna drygt en tredjedel av arbetstiden på coworkingstället och drygt tio procent av tiden på en ordinarie arbetsplats (där sådan finns). Det vanligaste är dock att arbeta från hemmet. Knappt hälften av arbetstiden utförs från hemarbetsplatsen. Knappt hälften arbetar på distans och har en arbetsgivare på annan ort. Dessa spenderar i genomsnitt en betydligt mindre del av sin arbetstid på Gomorron än de övriga medlemmarna.

⁴ Totalt sändes 236 inbjudningar till att delta i enkäten ut. 12 av dessa (5,1%) nådde inte adressaten, 60 (25,4%) öppnade inte mejlet, 83 (35,2%) öppnade enkäten och 67 (28,4%) besvarade enkäten.

I enkäten ombads medlemmarna ta ställning till ett antal påståenden. Det gjordes på en sjugradig skala som spände över intervallet "instämmer inte alls" till "instämmer helt".

Av svaren att döma tycks arbete på coworkingstället inte i någon nämnvärd utsträckning vara motiverat av att kunna spara restid. Nästan hälften av de tillfrågade uppger att de inte alls instämmer i påståendet att arbete på coworkingstället sparar restid och drygt en tredjedel förhåller sig neutrala till påståendet. Förklaringen är sannolikt att drygt hälften av medlemmarna inte är distansarbetande.

På frågan om det finns kostnadsmissiga fördelar med att bedriva arbetet från coworkingstället fördelar sig svaren relativt jämnt över skalan. 40 procent instämmer inte alls eller endast i liten utsträckning, en knapp tredjedel förhåller sig neutrala till påståendet och en knapp tredjedel instämmer delvis eller helt.

Nästan hälften av medlemmarna instämmer delvis eller helt i påståendet att coworkingstället ger möjlighet att nå nya/ fler kunder och uppdragsgivare. Drygt 20 procent förhåller sig neutrala till påståendet.

En överväldigande majoritet av medlemmarna anser att coworkingstället ger möjlighet att skapa a) viktiga jobbrelationer och b) personliga relationer, samt etablera c) värdefulla interna kontakter och nätverk och få d) information och idéer. Mellan 70 och 80 procent instämmer helt eller delvis i dessa påståenden.

Sammanfattningsvis indikerar ovanstående enkätsvar att en stor majoritet av medlemmarna vid Gomorron Östersund ser coworkingstället som en gynnsam miljö för att nå nya affärsmöjligheter och för att skapa viktiga jobbrelationer, personliga relationer och interna kontakter och nätverk, samt för att få information och idéer. Däremot är det bara en mindre grupp som upplever fördelar i form av kortare restid och lägre kostnader för sin verksamhet.

7. Tre typer av coworkingställen – diskussion och analys

Vi har ovan kort presenterat tre typer av coworkingverksamheter utanför storstadsregionerna: 1) fjällnära miljöer där coworkingverksamhet på orten ersätter långpendlande eller är starkt kopplat till turismen; 2) en snabbväxande koncern som vill vara en Norrländsk tillväxtmotor, och 3) ett community där coworkingverksamhet är en del av en bredare samverkan för lokal utveckling. Det finns således tydliga skillnader mellan de olika typerna, men det finns också många likheter. Vi ska i detta avsnitt diskutera ett antal teman som utkristalliserat sig i intervjuerna.

7.1 Motiv till coworking

Möjligheten att kunna förena livsstil och karriär

Alla intervjuade i de fjällnära coworkingmiljöerna, vare sig det är arbetsgivare, anställda eller företagare pekar på samma huvudmotiv till att vara en del av coworkingmiljön. Det handlar om möjligheten att förena en livsstil som bygger på närhet till naturen,

skidåkning och friluftsliv med möjligheten till ett utvecklande arbete. En intervjuad beskriver det som att inte behöva göra avkall på det ena för det andra.

En arbetsgivarare lyfter särskilt den konkurrensfördel möjligheten att sitta i Åre skapar vid rekryteringar av kompetent personal. Den ansvariga för satsningen beskriver:

”Var hittar vi våra framtida kompetenser? – det var där det började och Åre har ju ett ’brandning’ som jag tycker är vassare än Östersund. Varför ska vi inte kunna nyttja det då? Jag har flera hos mig i min verksamhet som är livsstilsinflyttare som kommer från Stockholm, Skövde, Göteborg och som är hitflyttade för att man vill leva sitt liv här. Flera av dem har bosatt sig i Åre och då föddes tanken att vi kanske ska spinna på det här. Man är ju duktig i Åre i turistnäringen och att föra fram Åres budskap och kan vi då förena det med större teknikföretag som fysiskt är etablerade. Ja, det ena gav det andra och det tog ett tag innan jag hade övertygat alla om att det där var en bra idé. Grundsytet var att komma närmare våra kompetenser, inte att komma närmare kunden. Vi använder det i vår annonsering. [---] Den här lösningen som bygger på att komma närmare våra kompetenser, både för att attrahera och behålla dem, den är unik i Sverige, vad jag känner till.

En annan arbetsgivare beskriver det som en möjlighet att bredda företagets geografiska upptagningsområde och räckvidd.

Behovet av sociala nätverk

Många uppger sociala motiv som anledning till att medlemmarna har sökt sig till coworkingstället; möjligheten att träffa människor och att bli en del av ett nätverk. ”Det är kul att träffa människor som håller på med annat; människor som jag annars inte skulle ha träffat och inte bara folk som håller på med samma sak som jag” säger en respondent i fjällnära miljö.

Många som sitter på House Be och Fjällhubben är nyinflyttade och miljön blir därför ett sätt att få en lokal förankring på orten. Grundaren till Fjällhubben i Funäsdalen understryker att: ”Målgruppen är inte bybor som redan har ett nätverk, utan de som är ganska nyinflyttade och som vill ha det sociala nätverket, utbytet med kollegor.”

De sociala motiven understryks också av en respondent på ett annat coworkingställe: ”Det är absolut en fördel att kunna bjuda hit och ta emot kunder eller ha kreativa möten, men sedan också det sociala perspektivet. Jag driver mitt företag själv, om jag kontrar mot att sitta hemma, så bryter jag vardagen med att gå till en arbetsplats och inte bara går en trappa upp till kontorsplatsen hemma”.

Pandemin har banat väg

När pandemin var ett faktum fanns en oro att coworking-miljöer, där många olika människor och företag möttes, skulle drabbas på ett negativt sätt. Detta skedde också i Stockholm. Men hos de coworkingverksamheter vi har undersökt var situationen mer stabil, för att när pandemin började ebba ut ofta till och med öka. Detta förklaras med att många som har fritidsboende i eller nära fjällorter tillbringade längre perioder där under pandemin och skötte sitt arbete på distans. Hos många fanns det också en önskan att lämna storstadsregionerna och bosätta sig i regionala centra. Flera som tidigare hade veckopendlat behövde inte längre göra det. En del behöll då sina jobb i stället för att säga

upp sig och kanske ta ett mer okvalificerat arbete i förhållande till deras utbildning och /eller erfarenhet.

Pandemin banade också väg för nya arbetssätt. Inte bara på det sätt som distansarbete under en lång tid blev en norm, oavsett om det var från hemmet eller från annan plats. Nya tekniska möjligheter utvecklades också snabbt för såväl internt arbete som externt med till exempel kunder. Flera av de intervjuade har sina kunder runt om i Sverige eller i andra länder.

En respondent på Gomorron Östersund berättar: *”Bland våra kunder var det väldigt mycket skepticism och många som sa nej till distansarbete: ’Så jobbar inte vi. Vår verksamhet funkar inte då. Vi måste ha folk på plats. Det är säkert och bra’. Det fanns alla möjliga åsikter och betänkligheter kring det. Och sedan när coronan kom visade det sig att det gick jättebra. Det blev en helt annan syn på vad som går att göra.”*

En regissör och animatör som har arbetat mot en studio i Kanada från Funäsdalen beskriver: *”Man hade nog inte kunnat arbeta så här innan pandemin. Det hade inte varit accepterat. [...] Vissa studios i Kanada har till och med sagt att de inte kommer att gå tillbaka. Nu är det detta som gäller.”*

Däremot har pandemin satt stopp för mycket av de mer formella nätverksträffarna med till exempel inbjudna föreläsare och temakvällar.

En intervjuad menar att vi bara har sett början på utvecklingen med coworking och pekar på de ”digitala nomaderna”, de som är ”superskickliga” på någonting och vill kunna resa och röra på sig samtidigt som de arbetar, utan att behöva välja en stationär utgångspunkt. Eftersom deras kompetens är så eftertraktad kommer uppdragsgivaren att strunta i var i världen de befinner sig, så länge de levererar, menar den intervjuade.

7.2 Effekter av coworking för medlemmarna

Flera av de intervjuade poängterar coworkingmiljöns betydelse som kunskapsnod för deras verksamhet: *”Mixen bland alla som befinner sig här och det som händer gör det till en jättebra plattform att vara på, för det är en omvärldsbevakning varje dag”.*

Som framkom i den tidigare beskrivningen av House Be tycks det vara en växande tendens att coworkingmiljöer fungerar som företagskuvöser som så småningom övergår i avknoppningar. En av respondenterna från Gomorron Östersund berättar om liknande erfarenheter:

”Jag och min familj flyttade hit och sen började jag söka jobb. Då blev jag den första som vårt IT-bolag anställde i Östersund. Min syster som bor här kände en av grundarna till Gomorron så jag började sitta här och kom med i nätverket. Faktiskt hittade jag den första jag anställde på plats genom Gomorron-nätverket. Sedan blev vi fler anställda i IT-bolaget. När vi blev fyra, fem stycken tog vi ett eget rum och när vi växt ur det så fick vi det här egna kontoret. Nu börjar vi bli så pass stora att vi har en egen kultur, men i början var det väldigt viktigt att sitta på Gomorron och få den sociala aspekten. Att ha egna lokaler men ändå vara kvar i Gomorron-communityt ger det bästa av två världar”.

Coworkingmiljöerna fungerar också som en lättillgänglig resursbank med kompetenser som man inte behöver söka efter på den öppna marknaden: *”Det finns många här med IT-kompetens, men många andra också som man ibland kan få hjälp av, till exempel fotografer, juridisk hjälp, eller rena sociala grejer”*. House Be:s chef i Sundsvall framhåller som en positiv effekt att medlemsföretagen gör affärer med varandra, men detta tycks inte vara fallet på en del andra ställen. I Funäsdalens fall anses att miljön skulle behöva vara större för att få till stånd korsbefruktningar.

Intern kultur och communitybyggande

I Åre, där coworkingverksamheten har varit i gång en längre tid, pratar de intervjuade mycket om en kultur med en egen attraktivitet i sig och om vikten att skapa långsiktiga värden. En aktör som sitter där ungefär en dag i veckan beskriver:

”Miljön är väldigt dynamisk och känns på ett annat sätt än min vanliga vardag i Östersund. Det är fler som är intresserade, ställer frågor, vill saker och har en positiv syn – många som har glaset halvfullt, om man säger så. Det handlar om hur människorna förhåller sig till sig själva och sin omgivning. Det finns hela tiden ett förhållningssätt att lösa saker. Det är klart att under ytan är det säkert någon som har svurit och det är inte alltid bara under ytan, men det präglas mer av den positiva grundsynen, att saker är möjliga. Man delar med sig och det är både trevligt och professionellt och högpresterande i miljön.”

Både i Funäsdalen och Åre handlar det också om att skapa arbetsplatser där medlemmarna omger sig med trevliga människor och om att skapa ett *”community”*. *”Man gör för många det som man själv vill ha”*, beskriver en intervjuad. Det kan även handla om att driva andra frågor på orten, som exempelvis behovet av ett ridhus eller en seglingssektion.

Denna bild får stöd också av respondenter på andra coworkingställen:

”Det jag tycker är mest spännande med den miljön som man byggt upp här är att det är en så hög nivå av kompetens. Men det är väldigt prestigelöst, vilket ger utrymme för alla typer av personligheter. Det är den mixen som blir så häftig. Det är avslappnat; det är relationsbyggande som jag inte skulle kunna få någon annanstans”.

Andra intervjuade påpekar att mixen av det sociala och professionella vävs ihop till en kultur och understryker betydelsen av de sociala tillfällena med fredagsfrukost eller fika. Gomorron Östersunds grundare säger: *”Om man tänker på teorierna kring den tredje platsen är det precis så vi jobbar. Man ska skapa miljöer som inte är högtravande, det ska inte vara för flashigt, utan mer som en hemmamiljö”*.

7.3 Policy och attityder hos arbetsgivare

Som framgått av enkäterna och en del intervjuer är det en stor del av *”coworkarna”* som är egenföretagare och inte har någon annan arbetsplats än coworkingstället. Bland dem som är anställda av en annan arbetsgivare tycks dock åsikterna – eller snarare insikterna – om coworkingverksamheten variera. Flera respondenter säger att deras arbetsgivare inte har någon policy och att det kan bero på att det är ett så pass nytt eller marginellt fenomen. Andra arbetsgivare är klart positiva: *”Min arbetsgivare har hela tiden sett positivt*

på att jag suttit på Gomorron. Större nätverk ger större möjligheter”, säger en av respondenterna.

Exemplet från ett Östersunds företag ovan, visar också att coworkingverksamhet i attraktiv fjällmiljö kan användas som en rekryteringsfördel av arbetsgivaren.

7.4 Coworkingverksamhetens roll i det kommunala och regionala perspektivet

I både Funäsdalen och Åre beskrivs kommunen som behjälplig i etableringsfasen och har sedan haft personal stationerad i coworking-miljön för att komma närmare företagare. Både ur ett tillväxtperspektiv och för att miljöerna ger näringslivet fler ben att stå på (än den dominerande besöksnäringen) ser både Åre och Härjedalens kommun positivt på utvecklingen av coworkingverksamheter.

En tidigare kommunstyrelseordförande i Östersund framhåller särskilt coworkingföretagens roll för att skapa nyetableringar i staden:

”När delar av handeln försvinner från stadskärnan måste vi fundera över vilka typer av etableringar vi kan få som underhåller service, restauranger och kvarvarande handel i stadskärnan. Det är ju olika typer av kontorsarbetsplatser som kan driva det, men oddsen för att man ska få in 150–200 personer i en etablering mitt inne i stan finns egentligen inte. Men coworking fungerar ju så att man hela tiden har ett flöde av in och ut, där man inte står på ett ben, utan kanske 30–40 ben som fyller upp de här platserna och sakta växer och knoppar av. De äter lunch i stan där de finns och underhåller den service som finns i centrum. De [Gomorron] står för ett nytt sätt att skapa etableringar i Östersund. Deras inflyttningsprojekt går ut på att de struntar i branschen och i stället säger att om du är intresserad så kom hit så fixar vi topp 10 så får du träffa kommunen och du får träffa olika företag. De har ju fått ett mycket bättre resultat på det än vad vi har fått på egna inflyttningsprojekt. Därför har vi också ekonomiskt stöttat dem för att genomföra projekten. Det finns flera exempel på IT-företag som börjat med att någon ville bo i Östersundstrakten, började på Gomorron, efter ett tag var de tre-fyra och så småningom så stora så att de flyttade ut på stan för sig själva och idag har de 15–20 anställda. De blev snabbt en studsbräda för företagsetablering”.

Den före detta kommunstyrelseordföranden betonar också att vår nuvarande lagstiftning i många avseenden kommer att utmanas av coworkingföretagen:

”Om man har en huvudarbetsgivare, coworkar några dagar i veckan i en annan kommun, har ett fritidshus i en tredje kommun där du distansarbetar ibland, och har din fasta adress i en fjärde kommun, då blir det i längden inte så självklart var man ska betala skatt. Än mindre självklart blir det med arbetsgivaransvar och arbetstidslagstiftning. Plan- och bygglagen är inte heller anpassad efter den flexibilitet som dynamiska coworkingföretag behöver. Det här är någonting som nästa generation politiker kommer att tvingas ta tag i. Om jag vore arbetsmarknadsminister skulle jag tillsätta en utredning för att undersöka de legala utmaningar som coworkingföretagen möter, och vad som politiken kan göra för att gynna coworkingsektorns framväxt. Dela ut pengar är ju alltid det lättaste,

men hur behöver samhällsstrukturerna förändras av den omvandling vi befinner oss i?"

7.5 Begränsningar och problem

Många av de nackdelar eller begränsningar som nämns under intervjuerna handlar om lokalytorna. Ofta rör det bristande möjligheter att gå undan och arbeta eller prata ostört. Det handlar också om växtvärk, där organisationen inte riktigt hinner med att anpassa sig efter storleken. Östersunds kommuns tidigare kommunstyrelseordförande framhåller i detta sammanhang vikten av goda relationer med fastighetsägaren: *"Det måste vara en fastighetsägare som begriper verksamheten, som kan utveckla lokalerna efter behoven och som kan låta det utvecklas organiskt i takt med att de växer"*.

En av de intervjuade betonar också att ett gemensamt regelverk behövs: *"Det finns en utvecklingspotential i de lite mer formella delarna. Det behövs ju också det när man är en stor konstellation av människor som faktiskt har samma arbetsplats. Man kan inte bara tänka på att det är mysigt och härligt och kreativt, utan det finns absolut förbättringsområden på lite mer formella delar"*.

8. Coworking och regional utveckling – teori, policy och fortsatta studier

8.1 Coworking och teori

Inledningsvis konstaterade vi att coworkingverksamhetens effekter på lokal utveckling kunde beskrivas utifrån tre relaterade teoretiska perspektiv: agglomerationsekonomier (matchning, lärande, och delande), "related variety"/specialiserad diversifiering (som bidrar till effektivare agglomerationsekonomier), och embeddedness (som främst bidrar till kunskapsspridning och tillämpningar i nya kontexter). En explorativ, första studie av fenomenet coworking som denna kan naturligtvis inte behandla dessa teoretiska perspektiv djupare, men intervjuerna har gett exempel på tillämpningar av i princip samtliga dessa fenomen.

Coworking innebär rent bokstavligt plats för nya kompetenser på lokala arbetsmarknader där dessa kompetenser varit fåtaliga eller inte funnits alls. Genom att bidra till nya lokala specialistarbetsmarknader förbättras matchningen på hela arbetsmarknaden. Många av respondenterna har understrukt det ömsesidiga, spontana och informella lärande som äger rum i coworkingverksamheterna. Dessa communities är också exempel på delningsekonomier, där kontorsinfrastrukturen är en gemensam resurs.

De coworkingverksamheter som vi har studerat är också tydliga exempel på related variety/specialiserad diversifiering. Många olika yrkesgrupper är verksamma i coworkingmiljöerna, men de har tillräckligt många gemensamma nämnare (genom till exempel utbildning och arbetslivserfarenhet) för att finna områden där deras kompetenser tangerar eller delvis överlappar varandra och där de kan lära av varandra.

Intervjuerna vittnar också om att coworkingmiljöerna är utmärkta exempel på embeddedness och detta på flera nivåer. Coworkingställena är i sig miljöer för att integrera nyinflyttade, först i den interna miljön men sedan också som en kontaktyta mot resten av kommunen och regionen. Coworkingställenas sociala embeddednessfunktion har understrukits av flera av de intervjuade.

Sammanfattningsvis kan det alltså sägas att resultaten av intervjuerna gett stöd till de teoretiska hypoteserna, men att studiens begränsade storlek gör att det empiriska stödet är av mer anekdotisk än systematisk karaktär.

8.2 Policyimplikationer för lokal utveckling och behov av mer kunskap

Denna studie har gett exempel på att coworkingverksamhet positivt kan bidra till lokal utveckling. Flera informanter har påtalat coworkingverksamheternas potential som initiala etableringspunkter eller inkubatorer för företag som vill etablera sig på en ny ort och exempel på hur företag eller enheter växt och så småningom knoppats av från coworkingverksamheten har nämnts. Andra exempel har visat att företag använder sig av coworkingverksamheter i attraktiv landsbygd/fjällmiljöer som rekryteringsfaktor för att bredda företagets geografiska rekryteringsområde, samt att individer och företag i coworkingmiljöerna informellt hjälper varandra men även formaliserar utbytet genom att handla tjänster eller varor av varandra.

För den lokala utvecklingen innebär coworkingverksamhet på orten att individer som långpendlar kan undvika detta några dagar i veckan. Detta tycks vara mest utbrett i glesbygdskommuner, men betydligt mindre vanligt i regionala centra. Det empiriska underlag som kunnat samlas in i denna första studie är dock alldeles för begränsat för att dra några vidare slutsatser.

En viktig fråga som rests är i vilken utsträckning en expanderande coworkingverksamhet i kombination med andra samhällsförändringar kommer att utmana olika lagar och institutioner – liksom hur coworkingföretag passar in i gällande strukturer för företagsstöd. En nationell utredning kring dessa frågor bör därför tillsättas.

8.3 Fortsatta studier

Denna studie har visat att coworkingverksamhet är en företeelse som i Sverige är mer omfattande och spridd än vad som tidigare varit känt. Den har indikerat att det finns många gemensamma drag hos coworkingställena, men att det också finns betydande skillnader mellan dem i olika typer av kommuner. Coworkingverksamhet i storstadsregionerna (som endast behandlats i kartläggningssdelen av denna studie) skiljer sig sannolikt mellan city och förorter i fråga om användarnas bostadsort och resmönster. Likaså är det troligt att coworkingverksamhet i regionala centra skiljer sig från glesbygdskommuner vad gäller eventuell annan, ordinarie arbetsplats lokalisering och medlemmars pendlingsbehov. Detta är dock bara tentativa antaganden som bör bli föremål för fortsatta studier.

Andra viktiga frågor för fortsatta studier är:

- Fenomenet coworking som en ny form av arbetsplats som inte helt passar in i de institutioner, lagar och ramverk som byggts upp med den traditionella arbetsplatsen som modell.
- Coworkingmiljöers funktion som första etableringsställe på en ny ort, som företagskuvös och som grogrund för avknoppningar av företag.
- Coworkingmiljöer som sociala nätverk och som miljö för integrering av nyinflyttade till orten.
- Coworkingmiljöer som lärande innovationshubbar för sina medlemmar.
- Coworkingverksamhet (eller distansarbete) som en rekryteringsfaktor av ny arbetskraft.
- Coworkingmiljöer som brygger för informellt informationsutbyte mellan individer med skilda ordinarie arbetsplatser.
- Kommuners och regioners inställning till coworkingverksamhet i den egna organisationen.
- Kommuners och regioners eventuella åtgärder för att starta och stimulera coworkingverksamhet.

Referenser

- Duranton, G. and Puga, D. (2004). Micro-foundations of urban agglomeration economies, in Henderson, V. and Thisse, J-F. (eds.), *Handbook of Regional and Urban Economics*, vol. 4, Amsterdam, North-Holland, 2063–2117.
- European Commission (2020). Science for Policy Briefs: Telework in the EU before and after the COVID-19: where we were, where we head to.
https://ec.europa.eu/jrc/sites/jrcsh/files/jrc120945_policy_brief_-_covid_and_telework_final.pdf
- Frenken, K., Van Oort, F. and Verburg, T. (2007). Related variety, unrelated variety and regional economic growth. *Regional Studies*, 41(5): 685–697
- Fuzi, A. (2015). Co-working spaces for promoting entrepreneurship in sparse regions: the cirkase of South Wales. *Regional Studies, Regional Science*, 2(1): 462–469.
- Glaeser, E. (2011). *Triumph of the City. How our Greatest Invention Makes us Richer, Smarter, Greener, Healthier, and Happier*. New York, Penguin.
- Granovetter, M (1985). Economic Action and Social Structure: The Problem of Embeddedness. *American Journal of Sociology*, 91(3): 481–510
- Kovács, G. (2001). Telecottages in Hungary. *Journal of Computing and Information Technology*, 9(2), 153–160.
- Krauss G., Le Nadant, A.-L. and Marinos, C. (2018). Coworking spaces in small and medium-sized cities: the role of proximities for collaboration dynamics. HAL.
- Mariotti, I., Pacchi, C. and Di Vita, S. (2017). Co-working Spaces in Milan: Location Patterns and Urban Effects. *Journal of Urban Technology*, 24(3): 1–21.
- Marshall, A. (1920). *Principles of Economics; An Introductory Volume*. Macmillan and Co.: London, U.K.
- McCann, P. and Ortega-Argilés, R. (2013). Smart specialization, regional growth and applications to European Union cohesion policy. *Regional Studies*, 40(8): 1291–1302.
- Moriset, B. (2014). Building new places of the creative economy. The rise of co-working spaces. Paper presented at the 2nd Geography of Innovation International Conference 2014, Utrecht, 23–25 January. <https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-00914075/document>
- Polanyi, K. (1944). *The Great Transformation: Economic and Political Origins of Our Time*. Boston: The Beacon Press.
- Qvortrup, L. (1989). The Nordic telecottages: Community teleservice centres for rural regions. *Telecommunications Policy*, 13(1): 59–68.
- Stam, E. and van de Vrande, V. (2017). Solopreneurs and the rise of co-working in the Netherlands, In van Ham, M., Reuschke, D., Kleinhans, R., Mason, C. and Syrett, S. (eds.), *Entrepreneurial Neighbourhoods. Towards an understanding of the Economies of Neighbourhoods and Communities*, Edward Elgar, Cheltenham, UK, 65–79.

Westlund, H., Larsson, J.P. and Olsson, A.R. (2014). Startups and Local Social Capital in the Municipalities of Sweden. *Regional Studies*, 48(6): 974–994.

vinnova.se. <https://www.vinnova.se/nyheter/2021/06/coworking-ska-framja-samarbete-mellan-myndigheter/> (accessed 2022-04-07).

På vilket sätt statens insatser bidrar till svensk tillväxt och näringslivsutveckling står i fokus för våra rapporter.

Läs mer om vilka vi är och vad nyttan med det vi gör är på www.tillvaxtanalys.se. Du kan även följa oss på LinkedIn och YouTube.

Anmäl dig gärna till vårt [nyhetsbrev](#) för att hålla dig uppdaterad om pågående och planerade analys- och utvärderingsprojekt.

Varmt välkommen att kontakta oss!

Tillväxtanalys

Studentplan 3, 831 40 Östersund

Telefon: 010-447 44 00

E-post: info@tillvaxtanalys.se

Webb: www.tillvaxtanalys.se